

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joi și Sâmbătă

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceane Sibiu strada Măcelarilor 45

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la
„Telegraful român”,

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe păturalii III Iuliu-August-Septembrie al anului 1895, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foiei.

Banii de prenumeratiune se trimit mai cu înlesnire pe lângă asigănișii postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei, unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime se fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament s'a sfârșit cu ultima Iunie 1895, se-și înnoiescă abonamentul, pentru-că altfel expedi-tura va fi silită a sista espedarea fôii.

Editura „Telegrafului Român”
în Sibiu.

Sistem de prigoniri.

Compatrioții nostri unguri se apropie tot mai tare de serbarea iubileului milenariu dela aședarea lor pe aceste locuri. Visul lor de aur a fost și este, ca la serbarea iubileului să se prezenteze ca stat pur național.

Programul lor dela dualism încôce s'a manifestat mai ales prin contopirea popôrelor din patria noastră în rassa magiară.

Intre împrejurări normale, dacă e ca contopirea să se facă, atunci ea urmăzează de sine. Condițiunea principală a contopirii de sine este însă o cultură superiôră, de care fără veste să fie fermecate popôrele destinate pentru amalgamizare.

Acastă condițiune nu o are rassa magiară. Conducătorii politiceii magiare o au înlocuit cu prigoniri, cari mai ales de vre-o 20 de ani ni se prezintă în sistem bine precugetat.

Omul propune, și Dumnezeu dispune. Dacă va fi făcut planul și la provedința divină, ca planul guvernelor

magiare să se realizeze, atunci noi vom peri, căci sistemul de prigoniri spre perirea noastră este îndreptat.

Planurile provedinței Dumneșcesci noi nu le putem străbate. Privim deci cu incredere în vitalitatea noastră, și desvoltăm resistență până la ultima răsufare.

Mai cu înversunare sunt îndreptate prigonirile asupra scôlelor noastre. La anul 1879 s'a adus legea, prin care limba ungurescă s'a introdus în scôlele noastre confesionale ca obiect obligat.

De ani 15 e pusă în practică legea cu obligativitatea limbei magiare în scôlele populare, și privind la rezultatul de 15 ani, ne vine a crede, că ea în locul prim a făcut greutate dascălor, și tendența legislatorilor a fost să ne lipsescă de dascăli, ca apoi în scôlele noastre să nu mai funcționeze dascăli eșiți și crescuți din sinul poporului nostru.

Rigorea aplicată mai ales în anii din urmă la esamenele de calificatiune ale candidaților nostri de învățatori ni se prezintă ca persecutiune, avântată la un grad, pe care numai o nervositate asemenea bine avântată o pôte justifica.

Lucrul și aici s'a făcut cu sistem. Comitatele locuite de români mai ales au fost fericite de a provoca deosebita îngrijire a ministrului de culte și instructiune publică. În aceste comitate s'au instituit ca inspectori de scôle bărbații cei mai șoviniști, și acestia ca să se prezenteze cu demnitate grației domnului ministru totă activitatea și o au dedicat prosperărei limbei ungare.

Ca rezultat al activității lor amintim, că ați limba românescă la noi în Transilvania numai în trei comitate mai e susținută ca limbă protocolară.

La începutul erei constituționale lucrurile se păreau că bine se croesc.

Legea de naționalități din 1868 se pare a fi liberală. În sensul acelei legi, dacă 1/5 partea membrilor municipali dorește numai, ca limba română se fie limbă protocolară, atunci dorința acăsta se ridică la valoare de lege.

În anii primi ai erei constituționale limba română a fost faptice introdusă ca limbă protocolară în comitatele cu poporațiune în preponderanță românescă. Așa a fost în comitatul Hunedóra, în comitatul Coșoca, în comitatul Turda-Arieș, Mureș-Turda, Solnoc-Dobăca, Bistrița-Nesăud, Târnavamare și Târnavamică, Alba de Jos, Sibiu, Brașov și Făgăraș. Ați au mai rămas numai cele trei din urmă, unde limba română și-a mai susținut poziția sa de drept.

În celelalte comitate dreptul a eșit din us.

Am cerut ioformațiuni de prin toate locurile, și ni s'a spus, că membri români ai adunărilor municipale din curtuosie cătră amplotiați și cătră colegii lor unguri nu au pretins luarea protocolului și în limba română. Cu timpul dreptul a eșit din us, și ați nu se mai primesce nici un act în limba română.

Personal nu au simțit acei membri scăderea provenită din curtuosia lor, și nici acuma un o simt, când li spunem, că limba română e știrbită în drepturile sale.

O simt însă autoritățile superiôre bisericesci, cari din actul de curtuosie acuma trebuie să corespundeze numai unguresce, și în special o simt învățătorii nostri.

Ansă la scôterea limbei române din comitate a dat în locul prim inspectori de scôle, căci în mâna lor era instructiunea, în mâna lor era corespondența cu autoritățile bisericesci.

Românii nostri au trebuit să facă politică înaltă în teorie politică de passivitate, faptice au sacrificat dreptul limbei române din comitate.

Ați nici dorința din lege nu o mai manifestează. Cu toate aceste noi, cari ținem la sănțenia legi, cari scim că un drept acuirat prin us nu se pôte șterge, scôterea limbei române din comitate o înregistrăm între prigonirile de sistem.

Ni se scrie, că acum cutezanța așa a mers de departe, încât să cere

ca protopresbiterii români să corespundeze cu inspectori de scôle numai în limba magiară.

Pretensiunea acăsta față cu protopresbiterii se motivează cu §. 16 din legea de naționalități, unde se dice, că suprema și cea mai înaltă autoritate bisericescă cu organele comitatense, unde limba română nu e limbă protocolară, trebuie să corespundeze pelângă limba română, și în limba magiară.

Observăm, că oficiile protopresbiterale ale noastre nu sunt autoritatea supremă, care o posedă legea de instructiune.

Cumcă pretensiunea e prigonire cu sistem, se vede și de acolo, că ea se face și față cu oficiile parohiale și față cu aceste nu se pôte face convocare nici la o lege.

Revista politică.

Fôia „Hazánk” într'un articol de fond se ocupă cu cestiunea română în general. Intre altele îi place fôiei magiare a crede, că cestiunea română va lua pe viitoriu cu totul altă formă. Nu pôte să trecă cu vederea acțiunea ce o desvôltă președintele ligei culturale dl V. A. Urechia privitor la congresul interparlamentar, ce are să se țină în Brucselă.

Scim cu toții adevă, că la congresul din Brucselă are să fie pusă la ordinea zilei și cestiunea română. — Pôte din cauza acăsta vor fi dicând domnii dela „Hazánk” că cestiunea română va lua o altă formă. Imprejurarea acăsta durerôsă, îi face pe magiari să se pună pe lucru, îi îndemnă ca să cêră ajutoriu dela guvern. Ce să-i faci? Când nu mai ai alte argumente vrând nevrând trebuie să-ți iai refugiu la forță!

* * *

Din Constantinopol se scrie, că pórta a cerut ca guvernul Bulgariei să pună la graniță o pază cât se pôte de bună din cauza mișcării ce se observă.

FOIȚA

ȚIGANUL.

— Schiță pedagogică. —

I.

„Ce naiba, da încă tot nu ești gata?! În urma urmelor va trebui să plec și singur!”

Acestea sunt cuvintele, cu cari se adresă rēștit dl Manasie, din orașul N., cătră sofiôra sa, care sta înaintea oglinzii. Aurelia, astfel se chema dōmna, voia să mērgă la bal într'un costum elegant roșu-deschis; — deși ôre întregi trecuseră, de când începuse să-și facă toaleta, totuși i se părea, că nu e destul de dichisită, și întreba mereu pe Maris (servitôrea), de-i stă bine ori ba. Dēnsa i-ar fi imputat soțului său pentru tonul aspru, cu care i-s'a adresat, dacă nu i-ar fi cunoscut de mai nainte temperamentul; pōiēnd cont de acăsta, îi aruncă drept rēspuns o cāntătură dragălașe promițēndu-i, că se va grăbi cât va putē mai iute.

Manasie se duse în odaia sa și se pregăti de plecare. Ce-i drept, a trebuit să mai

aștepte o lēcă bunicică de timp, căci dichisirea pentru femei e o fericire, care încă trebuie gustată. Noi, bărbații, nu scim, ce simte o femeie, când se împodobesc cu fel de fel de podôbe, când vede cum cresce farmecul ei, frumșețea ei cu fie-care pantlică, cu fie-care giuvaer. Manasie era p'aci să-și pērdă răbdarea; cam mănios se duse în odaia soției sale, dar n'o găsi aci. Cu toaleta isprăvisă, dar Aurelia mai avea încă să-și implinēscă și datoriiile sale de mamă. Si acestea sunt prefiôse pentru o mamă adevărată, și nu se pot asemenea cu nimic din lumea acăsta. Ce ar dice o mamă care să jertfescă de dimineță până sēra pentru dragălașii săi copii, dacă i-ar lua cineva și în locul lor i-ar da toate cele de lipsă pentru o viață liniștită și fără griji? Aurelia a aflat în iubirea de mamă un isvor vecinic pentru bucuria și fericirea sa; acum sta lângă lēgănul fetei sale Reli (Aurelia), care n'apucase a implini trei ani, voind să și ia adio; o giugiulea neteșdându-i obrăjorii și sărutându-o ca o mamă, care abia se putea despărți de dēnsa.

„Te întorci îndată mamă?” întrebă îngerașul și mama îi rēspuse: „Da, draga mea, numai decăt mē voiu întorce și-ți voiu aduce și bonbōne multe și dulci, din cari

vei mânca tu mănē dimineță; acum culcă-te draga mamii, și dormi!”

„Haid să mergem”, reflectă Manasie și Aurelia se grăbi de drum. Înainte de-a eși din casă, porunci servitôrei, să îngrijescă bine de copilă, să nu cumva să iasă din odaie sau să adōrmă, până ce se vor întorce dela bal.

Era pe la nouē ôre sēra. Aprôpe de hotelul, în care avaa să fie petrecerea, băgară de sēmă, că se făcuse cam frig. Aurelia era tare îngrijată pentru copila sa.

„De o va lăsa cumva Maris singură în odaie, peste nōpte descoperindu-se fôrte ușor se pôte răci”, dicea dēnsa cătră bărbatul său,

„Ah, cine să se mai gāndescă la toate posibilitățile”, esplica acesta.

„Nu sciu, cum îmi vine, dar nu sunt în voie bună; mie cam tēmă! gāndul meu va fi mai mult acasă, ca la bal”.

„A-și strica cineva cheful numai peniște gōle presimțiri, e o mare slăbiciune. Nu te-ai mai lăsat de superștițiile tale?”

Aci se întrerupse conversația; trăsura era înaintea hotelului; se dară jos și în cūrēnd se amestecară în pēștrița și voioșă societate a balului.

II.

Să așdăm acum ce s'a întâmplat acasă, după ce plecară stăpânii. Ângerășul adormise; în odaie era mare liniște, cât și băibăitul muscei îl puteai așdi. Peste cāțva timp bate cineva la ușe.

„Tu ești, János?” întreba servitôrea încetinel.

„Da”, rēspunse o voce din afară „deschide”.

Maris deschise și un tînēr corporal (cāprar) întră; se retrag într'o odaie, nu de parte de cuhnă (bucătărie) și se pun pe tai-fasuri multe și mērunte, pe cari să me ierte cetitorul dar nu le mai descriu. De odată se aude un plānsel amar.

E Reli, lua-o-ar naiba s'o ia, că-mi mănēcă dīlele, me îmbētrānescă fără de vreme”, murmură Maris.

„Astupă-i gura”, strigă brutalul soldat, când se duse Maris să liniștescă copila.

„Maris, Maris, rămăi aici!” strigă copila.

„Ah! nici o vorbă de rēmas; culcă-te numai decăt și dormi; să nu te mai aud că plāngi, că îndată chem pe țiganul să te ia și să te ducă; așditu m'ai?”

Servitôrea se duse la Ianoș, peste cāte-va minute copila începu să plāngă din

Guvernul Bulgariei a dat porței o asigurare cât se poate de bună în privința acésta.

Din Berlin se scrie, că ministrul Böttcher a dat cetire decretului regal, prin care sesiunea parlamentară este declarată de închisă.

Se desminte scirea diarelor, că împăratul Germaniei pe la mijlocul lunii lui August va asista la iubilul de 25 de ani al resbelului din 1870 arangiat în Elsația și Lotharingia, din contră se susține că împăratul reîntorcându-se din Anglia va veni la Berlin respective se va reîntorce în palatul seu pentru a putea asista la punerea petrii fundamentale a statuei împăratului Wilhelm I.

Diarul „Köln. Ztg.“ publică scirea, că reprezentanții Bulgariei au fost primiți de către ducele Lobanov într-un mod foarte afabil. O telegramă din Sofia afirmă că reprezentanții Bulgariei vor fi primiți de țarul Rusiei.

După-cum se scrie din Porthsmouth, în onôrea marinilor italieni s'a dat acolo un banchet; la care au presidiat lordul Goschen. — Intre cei invitați au fost și ducele de Lork precum și ducele de Genua. Lordul Goschen a toastat în onôrea regelui și reginei Italiei. La toastul lordului a răspuns ducele de Genua, bând în sănătatea marinei englese.

Intr'una din ședințele trecute ale Scurpenei s'a prezentat proiectul de lege referitor la cestiunea financiară. Proiectul s'a trimis fără de a fi pus la discuțiune comisiunei financiare. Tot în acea ședință a făcut Csursics o interpelațiune referitoare la cestiunea Macedoniei. Răspunsul la acésta interpelațiune, pe carea președintele n'a voit să-l cetască, s'a trimis guvernului.

Foile de ași ne aduc scirea că în parlamentul Italiei s'a pus la ordinea zilei discuțiunea asupra afacerilor interne și financiare. Se afirmă că toate discuțiile aceste se vor fini cu aceea, că cabinetului Crispi i se va da vot de încredere.

Noutăți.

Comite suprem al comitatului Têrnava-mare. Primit scirea că în locul baronului Apor fost comite suprem în acest comitat, va fi numit Paul Beldi.

Liberalism magiar. Pe scôla rom. din Békés-Gyula se află inscripțiunea „Scôla română“. Foile magiare aduc scirea că episcopul Meșianu n'a voit să modifice acésta

inscripțiune și din cauza acésta comisiunea administrativă comitatensă a fost necesită să delăture cu forța acésta „inscripțiune nepatriotică“. — Liberalism nu glumă! Și încă liberalism magiar!

Bancheri deținuți. Mare senzațiune a produs în Brüsela deținerea mai multor banchieri, la cari s'au aflat bani în număruri și hârtii de valoare în preț de una jumătate milion, care sumă s'a confiscat.

Toți deținuții bancheri se bucurau și stau în cea mai mare autoritate.

Unul dintre acestia era și membru al consiliului orașenesc.

Toți acești banchieri deținuți ar fi și membri a unei bande internaționale de hoți care de prrsent se curentază.

Duel. Intre deputatul austriac Levitzki și diaristul polonez Inländer a avut loc zilele acestea un duel. Inländer a fost greu rănit.

Artist nebun. Carol Wesselsky membru al teatrului național din Berlin a nebunit pe bină. Acésta întâmplare tragică a avut loc în predarea piesei senzaționale „Nebunul“.

Invitare. Tinerimea română din Timișoara și jur, invită la Petrecerea de vară ce o va arangia Duminecă în 14 Iuliu n. în sala societății de tir (Bürgerliche Schisstätte) din suburbiul Iosefin. Inceputul la 8 ore sara. Prețul intrării: de persoană 2 corone; de familie 4 corone. Venitul curat este destinat în favorul societății de lectură „Petrui Maior“ din Budapesta. Suprasolvirile se vor cuita pe cale diaristică. Damaele sunt rugate să se presinte în toaletă simplă de stradă.

Sinucidere. Din Berlin ni se scrie că oficerul de origine ungar numit Deșan Gerő s'a sinucis. — Deșan, nume unguresc! Nu credem.

Ciocnire de tren. În apropiere de Kevis-Quebec s'a întâmplat ciocnire de tren. Aprope 25 de oameni au murit, ér 30 inși sunt greu răniți.

Sinucidere modernă. O fată frumoasă cu numele Eugenia Bader din Pojon din cauză, că părinții nu o au lăsat se meargă la preumblare a voit să se omóre. S'a suit în etagiul al doilea și de acolo s'a aruncat jos. Până acum încă nu e mortă. Și se dice că fata din cestiune ar fi destul de bine crescută!

Omor. Din Messina primim scirea că profesorul de universitate de acolo Prodali, a omorât pe unul dintre studenții ce se aflau în cuartiră la dânsul, anume pe baronul Francesco Ioppolo. Prodali a fost arestat numai decât.

În 3 zile din Europa în America. Richard Puniton din Pensilvania a inventat o mașină cu aburi, cu care se dice, că se

va putea face în trei zile călătoria dintre Europa și America. La vapor sunt aședate două rânduri de rôte anume construite, dintre care o păreche e aședată înainte, spre a tăia apa și a mări înțala prin micșorarea fricțiunei. Celelalte 20 de rôte sunt aședate sub apă, având fie-care un diametru de 5 urme. Acésta construcție dă vaporului o înțală enormă și îl ține totdeauna în echilibru chiar și în timpul furtunei.

Niste mașini mari din mijlocul vaporului produc forță motrice și lucrăză direct asupra roților dinainte. Un avantaj principal presintă faptul că axele rôtelor urmăză independent unele de altele, așa că ruperea uneia din ele rămâne fără urmări cu privire la mersul vaporului. Astăzi se pierd două treimi din forța motrice la toate vaporele, căci cele două rôte ce au, pot lucra numai asupra unei mici cantități de apă, pe când 20 de rôte înving de 10 ori mai multă apă. Despărțiminte impermeabile sunt aședate de ambele părți ale noului vapor

O fôie din Filadelfia spune că acum se construesc un model al acestei invențiuni, care va fi condus prin electricitate și va ilustra în practică efectele acestui sistem. Supraveghierea construierei s'a încredințat dlui Heinrich Busse din Hamburg un inginer naval experimentat. Amiralitatea engleză a invitat pe inventator să ducă modelul în Anglia spre examinare. Modelul însă va fi arătat mai întâiu la New-York.

Există oameni uniformi? Directorul oficiului anthropometric din Paris a publicat zilele acestea o statistică foarte interesantă, din care reiese, că între un milion de oameni abia se află doi, a căror formă esteriôră se fie identică într'u toate. Mai ales la degete e deosebirea cea mai mare la oameni.

Haz. Un profesor dela facultatea de medicină întreabă pe un bolnav de piept.

— Ce profesiune ai?

— Sunt musicant.

— Vedeți domnilor, zise profesorul către elevii sei. Suflatul continuu în instrumentul musical vatômă plămânii și adese-ori artistul se bolnăvesce de oficiă cum s'a bolnăvit și domnul acesta...

Apoi întorcându-se spre bolnav îl întreabă:

— Cu ce instrument cânti?

— Cu viora! răspunde bolnavul.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român“.

Din jurul Deșului finea lui Iunie 1895.

Onorată redacțiune!

Din întâmplare fiind de față la adunarea generală a reuniunii învățătorilor gr. or. rom din despărțământul Deșului, ținută în comuna Magógea la 24 Iunie, a. c. st. v., despre decursul acestei adunări, folosindu-mă de ospitalitatea onoratei redacțiuni, îmi permit a comunica pentru sti-

mații cetitori ai prețuitei foi ce ri digiați, următoarele:

Din capul locului observ, că adunarea a fost cam slab cercetată, căci abia s'au prezentat a treia parte din membrii reuniunii, un simptom, care dacă va dura încă, nu putem avé prospecte îmbucurătoare nici pentru viitor. O singură mângăere avem, că la acésta nu învățătorii sunt absolut de vină, ci cu deosebire epitropiile parochiale, cari nu-i provéd la timp cu diurnele necesare, și apoi în cazul de față, chiar președintele reuniunii, dl Ioan Buzura, paroch în Gostila, carele, acum deja de vre-o 7—8 ani, de când e președintele reuniunii, n'a desvoltat nici cea mai neînsemnată activitate pentru promovarea scopurilor ei, — dovadă chiar și convoarea acestei adunări, care nu la inițiativa dânsului, ci la a vice-presidentului ei s'a convocat. Apoi și din prezidenția reuniunii districtuale a fost destituit éráși numai din cauza neglijenței. Ba ce e mai mult, comitetul reuniunii, în ajunul adunării, a adus chiar și jertfa de a trimis o comisiune specială în comuna vecină pentru de a-l ruga (!?) să vină la adunare, numai și numai pentru a-l scuti de neplăcerile mai mari ce le-ar fi putut avé absentând și dela acésta adunare. În urma acestei curtuasii și jertfe, nemeritate a și venit (apropie la sfârșitul adunării), și ce a făcut? Lucrul cel dintâiu i a fost, că a voit să disolve adunarea, din cauza, că vice-presidentul nu i-a putut presenta în scris concesiunea dela autoritățile politice în cauza ținerii adunării, deși verbal i-a prezentat-o. Abia după ce însuși primarul local, fiind de față, l'a asigurat, că se poate ține adunarea, a cedat și a luat fără de nici o pregătire conducerea ședinței mai departe.

Adunarea anterioară a fost disolvată fără motive suficiente din partea autorităților politice dușmane școlilor noastre, ér acésta era să fie disolvată chiar din partea presidentului ei carele însuși era datoriu să se îngrijască de convocarea ei în regulă, dacă a primit onôrea de a fi președintele reuniunii. Apoi și dacă s'a prezentat, nici raport, nici rațiocinii, nici nimic, n'a pregătit, nici însuși, nici prin alții, astfel, că întreaga adunarea a decurs fără de nici o pregătire prealabilă din partea dânsului, căci fiind întreg arhivul la dânsul, vice-presidentul și comitetul reuniunii, n'au fost în stare să dea nici o deslușire mai detaiată basată pe acte despre mersul afacerilor reuniunii de când dânsul este președintele ei, ci au convocat adunarea iac'asa numai după bunul lor simț mai mult pentru de a se sfătui ce ar fi de făcut ca reuniunea să-și reia firul activității de un-

nou. Ca o leocă să repede nemulțumita guvernantă în odaia:

„Ce vrei?“ strigă ea mâniașă către copilă.

„Rămâi, dragă Maris, aici cu mine, că mi-e frică de țigan, și nu pot să dorm“.

„Adormi, ori îl chem îndată? E numai coala la apă; cum vei plânge, îl și las înăuntru!“ trânti ușa și o închise.

Se duse în odaia, unde era corporalul și nici că-i mai pasă. Ușile erau încuiate și nu mai putea auzi nici plânsetul, nici vâetul copilei.

III.

Pe când în casa lui Manasie se întemplau lucruri, cari revoltă pe ori-ce om, fie cât de puțin simțitor, în hotel era mare veselie. Plăcere peste plăcere; la musică și joc se uită toate grijile, ce apasă inima omului. Vinul încă nu-și gresise efectul; nu e deci mirare, că si mama noastră uitase pentru cât-va timp presimțirile.

Dar o întâmplare i le revocă din nou. Când a voit bărbatul său să-i umple un pahar cu vin, îi cădu sticla din mână și-i sparse paharul. Din acest moment Aurelia n'a mai voit să bea nici o picătură, ci chema

mereu pe Manasie acasă. Bărbatului nu-i cam venea la socotă; cu „stai că ne vom duce“, „stai că ne vom duce“, au mai trecut vre-o câteva ore; îi mergea și lui la păhar, ca soției sale înaintea oglinzii. În fine după multe rugăminte se găsi și el de ducă. Negăsind din nenorocire nici o trasură neocupată, trebui să meargă pe jos. Le tremurau dinții în gură, așa se făcuse de frig.

„Ah Dómnă, Dómnă, ce va face draguța mea de Reli? dicea Aurelia, când sta înaintea ușii, arđend de dorul de a-și vedea țigerașul. Ceva ceva mai nainte să fi venit și dau peste corporal în casa lor. Tocmai târziu, după ce bătut de mai multe-ori le deschise Măris ușa.

„Ce face Reli? Dórmă? Ai îngrijit bine de ea“. Astfel întreba îngrijata mamă pe servitorea sa. Un „da“ posormorât fu răspunsul acesteia.

Nici n'apucă buna mamă să se desbrace și alergă într'un suflet la lăgân. Să-și dragostescă cu mii de sărutări odorul său. Dar ce se vede? Lăgânul era gol. Aurelia tipă un țipet, care-ți sfâșia inima. Bărbatul și servitorea spăriași veniră, să vadă ce-i.

„Copila mea, copila mea“, strigă sormană mamă și, ca și când și-ar fi epit din fire, alerga dint'o odaie într'alta. Ah, ce spaimă! Când tocmai în cea mai din fund găsi copila într'un unghiu înghețată, mortă. Mititica nu putea să se scape de gândul, că va veni și o ia; de frică se sculă din lăgân și alergă dintr'o odaie într'alta obosită adormi și îngheț. Toate ostenelele medicului au fost zadărnice. Cei drept, blăstămata de Măris a fost la moment alungată, ba și pedepsită, dar ce folos?! Bunii părinți și-au pierdut odorul lor cel mai scump, și ani întregi a plâns sormană mamă după copila sa.

Ce învățăm de aici?

1. Să nu încredem copii nostri la servitóre sau guvernante, cari pe lângă absolută nepricepere, mai au și o inimă de piatră.

2. Când plânge copilul, să cercăm înainte de toate a afla cauza, pentru care plânge. Lucrul e mai greu, până ce copilul nu poate vorbi; dacă poate vorbi, ni-o spune singur. Dacă cauza nu e vr'un morb (dice Beneke), copilul plânge cât plânge, apoi tace de sine; să nu-l giugiulim, sau să-l compătîmim, sau să i procurăm plăceri sensuale (dulcețuri,

apă cu zahăr etc.), căci prin acésta l facem de regulă să plângă și mai tare, ér de alte ori va plânge anume, ca să-i dăm zahăr etc. Din contră să vorbim cu el cam indiferent și să-i atragem atențiunea asupra lucrurilor de prin prejur; în chipul acesta l dedăm la răbdare și îi promovăm tăria sufletului. Numai în cazul, când cauza ar fi vr'un morb, îi putem alina durerea prin procurarea de plăceri sensuale ca cele amintite prin compătîmire etc., dar și atunci să fim cât se poate de moderați. Păcat neiertat pedagogic este fără îndoială: a cerca să domolesc plânsul copilului, spunându-i că dacă nu tace chemi pe țiganul, vrăjitoarea (șicla), ori alte năluci etc., de cari se folosesc unele mame, fără să cunoască relele urmări, în educațiunea copiilor lor. Frica și spaima (acésta poate provoca o morțe momentană) au o influință foarte deprimătoare asupra copilului, îl fac mic de suflet, fricos și schimbăcios; din contră încrederea și curajul produc un caracter de fer, care fără a se înfrânge ține pept valurilor vieții. „Luați omului frica și puteți face din el un țeiu!“ S.

de-va pute până la alte măsuri din partea celor competenți, decât să se ocupe cu alte probleme, de cari nu s'a putut apuca din cauza neglijenței președintelui.

Trist lucru, foarte trist, când conducerea unei instituții culturale atât de importante pentru poporul nostru înapoia, cade în mâna unui astfel de om!

M'am oprit înadins mai mult timp la acest neajuns al reuniunii, ca pe viitoriu acesta să se scie orienta cui face onoarea de a-l pune în fruntea conducerii afacerilor sale.

Trecând la decursul adunării, acesta a fost deschisă după serviciul divin la orele 10 a. m. în sala de învățământ dela școala din loc prin o cuvântare foarte instructivă și acomodată stării actuale a reuniunii, din partea vice-președintelui reuniunii, dl Gregoriu Gavriș, învățătorii în Giurgesci, și a fost răsplătită cu aplauze binemeritate din partea celor prezenți.

După cuvântarea de deschidere, a urmat conform programului (făcut de vice-președinte și comitetul ei numai cum au putut) citirea catalogului membrilor reuniunii din care a rezultat, că din 27 învățători s'au prezentat numai 10 înși.

Urmând la încasarea tacselor, s'a încasat pare-mi-se un singur floren, spre durerăsa suprinde a tuturor. Ne-a imbucurat însă încât-va deslușirea dlui vice-președinte, că acelea în cea mai mare parte sunt încasate deja din partea P. O. D. protopresbiter Teodor Herman, când cu luarea examenelor dela finea acestui an școlar procsim expirat. Nu ne pôte însă da deslușiri detaiate în privința acestă, deore-ce raționinul din cauze independente de densusul, nu s'a prezentat adunării spre cenzurare.

Trecând preste unele puncte mai neînsemnate din programă, mă opresc puțin la prelegerile practice ce s'au ținut, și anume:

Dl Vasile Conțig, învățătorii în Poiana Blenchi, a preles despre născerea lui Moisi și născerea lui Iisus Christos (două prelegeri);

Dl Teodor Coroian, învățătorii în Ciceu-Hâșmaș, a preles despre litera „f”;

Dl Gavril Tolca, învățătorii în Ding, a preles despre „numărul” 11 și;

Dl George Prigónă, învățătorii în Magócea, a preles despre „comună”.

Observ și aci înainte, că nici prelegerile n'au dovedit pe deplin practicabilitatea lor, deorece nu au fost ținute cu elevi anume, ci cu pseudo-elevi formați din învățătorii prezenți. Cu toate acestea din predarea învățătorilor respectivi și din apucăturile pseudo elevilor, ne-am putut închipui, care la ce rezultat ar fi ajuns la elevii cei cu aceste lecțiuni, atât în privința instrucțiunii cât și a educațiunii preste tot.

Trecând în special la prelegeri, dl Conțig a legat în cât-va atențiunea elevilor sei prin o predare veselă adeseori nu însă fără risic de a fi acesta în defavorul obiectelor predate, prin urmare și în defavorul educațiunii elevilor. A încercat a explica prea detaliat relațiunile familiare dintre Iosif și Maria referitoare la născerea lui Iisus Christos, așa încât n'a putut evita unele expresiuni, pentru a căror înțelegere se recere o minte mult mai coptă și presupun cunoștințe teologice mult mai multe decât pot avea elevii din școala populară cotidiană. Cred însă, că acestea le-a făcut numai din considerare către publicul matur prezent. Așa d. e. „au ședut la olaltă de și au post numai logodiți” o expresiune foarte elastică, din care elevii foarte ușor s'au putut alege cu idea despre concubinată, cu atât mai vârtos, că acesta este foarte lătit în unele părți din acea împrejurime; apoi ér „în ceriu fără maină și pre pământ fără tată”, o expresiune poetică, desi reală după credința biserică, din domeniul teologiei la înțelegerea căreia însă ne rețor mult mai

multe cunoștințe teologice decât pot avea nisce prunci din școala populară, desi s'a adaus nu tocmai la timp. că „Iisus Christos a fost conceput dela Duchul sânt”. Apoi n'a controlat din destul nici atențiunea elevilor în decursul prelegerilor, și nici defectele observate în răspunsurile atât cu privire la formă cât și la cuprins, nu le a cores la timpul potrivit. Unul i-a răspuns manc, și ședend, altul întors cu fața de jumătate; pe unul la agrăit numai pe numele de botez, pe altul numai pe numele de familie; cu unii s'a ocupat prea mult, ér cu alții de loc etc. În urmă nici învățătura morală n'a fost destul de precisă.

Abstrăgând dela aceste defecte, provenite pôte numai din cauza, că prelegerile au fost ținute nu cu elevi, anume, ci cu pseudo-elevi, acestea în general au fost destul de reușite și sperăm, că pe viitoriu va debuta cu mult mai mult succes, deore-ce e încă învățătorii tiner și nu fără calitățile și zelul recerut.

Forțe bine a fost însă reușită prelegerea dlui Coroianu despre litera „f”. Atât metódul, cât și ținuta sa față de elevi, au fost cât se pôte de perfecte. A folosit însă vre-o câteva provincialisme, precum: „acui” în loc de „acum”, „șuhan” în loc de „nici-odată”, „vorovesce” în loc de „vorbesce”, „șir” în loc de „fir” (de tort, ată) etc. de cari, așa cred, că ușor se va desvêta

De asemenea foarte bine reușită a fost și prelegerea dlui Prigónă despre „comună”, desi introducerea i-a fost cam lungă și definițiunea la urmă n'au fost de precisă. În genere dintre prelegători, densusul a dovedit mai mult că scie să-și câștige iubirea elevilor în scopul unei educațiuni solide și pentru viitoriu.

Putin reușită a fost însă prelegerea dlui Tolca despre „numărul 11”. Sigur, ori nu s'a pregătit din destul, ori, fiind timpul foarte înaintat, a cerat, în urma oboselei neîntrerupte dela 10 ore a. m. până la 3 ore p. m. ascultând și celelalte prelegeri, să scape cât mai îngrabă de ea. În urma acesteia nu i-a succes să susțină în mod corespundătorii nici atențiunea, nici disciplina față de elevi. Sperăm, că luând lucrul mai de aproape, de altădată va obține și densusul mai mari succese în prelegerile sale.

Cât pentru observările făcute la finea prelegerilor, d-nii Păltinean, Gavriș, Prigónă și Farcaș merită totă lauda, căci acestea le au putut face numai împlinindu și cu scrupulositate datorințele în școlă și cetind mereu și opuri pedagogice mai nou.

În genere, toate prelegerile au durat mai mult timp, decât ar fi trebuit să dureze în școlă cu elevi anume. Recomand a se lua acesta în considerare la viitoare adunări.

După terminarea prelegerilor și a observărilor făcute la acestea în prezența și cu participarea tuturor celor de față, a urmat reconstituirea despărțământului pe restul perioadului de trei ani și spre mirarea tuturor, ér a fost reales de președinte, președintele cel vechiu. Sigur acesta, numai din considerațiuni locale în momentul reconstituirii și pentru de a i-se da ocaziune ca prin o activitate intensă în viitoriu, să-și pôtă repara reputatiunea sdruncinată prin neactivitatea din trecut și prin acesta și scopurile reuniunii să fie promovate cu mai mult zel și cu mai mult succes.

Adunarea preste tot a decurs în mod foarte frumos, mulțămită tactului dlui vice-președinte, și ar fi decurs și mai frumos dacă se făceau toate pregătirile la timp și în mod recent de statutele reuniunii. Ne mângăem și cu împrejurarea, că nu partea principală (prelegerile), ci partea secundară (administrativă) a fost neglăsă, ceea-ce sperăm, că pe viitoriu nici acesta nu va fi neglăsă.

O singură observare mai am să fac, și anume: să nu se țină câte o ședință atât de lungă ca acesta (dela 10 ore a. m. până la 4 p. m.), ci să se împartă obiectele pe două ori mai multe ședințe când sunt atâtea, căci atunci se vor rezolva și mai cu te-meiu și și publicul le va urmări cu mai mult interes.

Între oșpeți am putut vedé pe dl paroch Vasile Andreiu din Coroieni, dl paroch Victor Cupșa, dl primariu Arsenta Ciceu, Alexa Cupșa și Ioan Hango, proprietari toți din Magócea, și dl Gavriș Hango, presbiter și econom seminarial din Sibiu.

După încheierea adunării prin presidiul ordină, membrii prezenți ai reuniunii s'au bucurat de ospitalitatea dlui Victor Cupșa paroch, George Prigónă învățătorii, și Arsenta Ciceu, primariu din loc, ér de cătră sêra toți s'au depărtat din comună fie care la ale sale mai mult cu câte o învățătură ce și a putut câștiga din decursul acestei adunări.

Magóceanul.

Raportul

comitetului Reuniunii femeilor române din Mediaș și jur, despre starea materială a Reuniunii asternut adunării generale în 6 Iuliu 1895.

1. Cassa în numerar ađi . . .	fl. 113,99
2. În obligațiuni și cambii . . .	„ 5899 80
3. Starea depunerii la institutul „Albina” . . .	„ 38
4. Mobiliar în valóre de . . .	„ 105
averea activă a reuniunei	
deci în suma de . . .	fl. 6156,79

Dela adunarea generală ultimă din 26 Octobree 1893 până ađi s'a făcut:

Incassări: titulo capital . . .	fl. 2348,20
„ interese . . .	„ 612,21
„ tacsă . . .	„ 366
suma	fl. 3326,41

Erogațiuni: titulo capital . . .	„ 2850
titulo spese restituibile . . .	„ —
„ „ nerestituibile . . .	„ 362,50
suma	fl. 3212,50

Suma încasărilor și a erogațiunilor, adecă mișcarea cassei dela 26 Octobree 1893 până ađi face deci fl. 6538,91.

Subtrăgând din venitul brut totalul eșirilor rezultă un profit net al anului de fl. 615,71, cu fl. 53,85 mai mare decât în anul precedent.

Amăsura §. 17 al statutei reuniunei fondul trebus să ajungă la suma de 10,000 fl. pentru a pute din interesele lui „intemeia școle de învățământ și lucru, precum de a da și ajutóre materiale fetițelor române din Mediaș și jur”, reuniunea debitează și deci ađi încă cu 3461 fl. 09 cr. adecă cu 769 fl. 23 cr. mai puțin decât în anul precedent.

Dela 26 Octobree 1893 până ađi s'a acordat imprumuturi în valóre totală de fl. 2850.

Mediaș, 4 Iuliu 1895.

Maria Roman,
președinta.

Elena Suciu,
casară.

Sofia Pușcariu,
secretară.

Bărbați de consiliu: Dionisiu Roman, Ioane Moldovan, Ioane Chendi, Iosif Barbu George Crișan.

Constituirea pentru periodul 1895 până 1898 o următórea: președinta: Maria Roman n. Popescu; casară: Elena Suciu.

Membri ord. ai comitetului: Maria Roman, actuala președintă; Maria Moldovan, soț. de protopop; Paraschiva Mircea, soț. de protopop; Iustina Chendi, soț. de preot. Sofia Pușcariu, soț. de v-notariu v.; Maria Bozoșan, soț. de preot; Sofia Popescu, soț. de preot; Ioana Racoța, soț. de medic; Ana Todorean, soț. de preot; Elena Suciu, soț. de învățătorii; Maria Necșă, soț. de învățătorii; Maria Bardaș, soț. de scriitorii.

Membri suplenți: Maria Nadesan. Sofia Suciu, Mariș Bardaș, n. Man, Maria Indrea, Ludovica Barbu, Ana Neagoș.

Bărbați de consiliu: Dionisiu Roman, c. adv., Ioane Moldovan, prot. gr. cat., Romul Mircea-prot. gr. or., Ioane Chendi, preot. gr. or., Filon Necșă, invê. gr. or., controlor: Romul Mircea, prot. gr. or.

NB. Secretarésă se va alege în proc-sima ședință a comitetului § 14 a statut.

Convocare

Despărțământul XXXI al asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român și va ținé adunarea generală din acest an în Reghinul săsesc la 1 August s. n. la 3 ore p. m. în școala greco-catolică, despre ce se încunoscintéază toți membri, inteligența și poporul român din prejurul acestui despărțământ, pracom și toți iubitorii de prosperarea binelui nostru, și sunt rugați a participa la această adunare în număr cât se pôte de mare.

Programul adunării se va împăr-tăși în ziua ținerii aceleia.

Din ședința comitetului despărțământului XXXI al asociațiunii transilvane, ținută în Reghinul săsesc la 1 Iuliu 1895.

P. P. Barbu,
președinte.

Iosif Popescu,
secretar.

Din public. *)

Mulțămită publică.

Sinodul parochial gr.-or. din opidul Hațeg și-a propus prin comitetul seu a procura un clopot mare în locul celui crapeat; totodată din propriul indemn și din iubire către sânta biserică și domnii B. Popoviciu cu soția sa Susana și Ioan Baci cu soția sa Șarlota au promis a procura din al dlor propriu câte un clopot în locul celor două mai mici, ca astfel comandându-le deodată toate trei din unul și același loc să armonizeze mai bine.

Cuvântul trup s'au făcut.

Clopotele s'au comandat dela firma P. Hilzer din Viner Neustadt și au sosit cu prețurile: Clopotul cel mare cu 671 fl. 88 cr.

Dl Bucur Popoviciu cu soția sa Susana pentru al doilea a plătit suma de 416 fl. și

Dl Ioan Baci cu soția sa Șarlota n. Theodorici a plătit pentru cel mai mic suma de 221 fl. 94 cr., pe lângă acestea comuna parochială a suportat și spesele cu facerea scaunului și aședarea clopotelor în turnul bisericeii cu circa 200 fl.

Clopotele s'au sfințit Duminecă în 28 Maiu 1895 v. prin administratorul protopresbiteral on. domn Avram Stanca asistat de preoții Dionisie Ungur și Ioan Medrea cu solemnitatea și pompa cuvenită.

Deci comitetul parochial, pe când aduce acesta la cunoștință publică, vine a-și împlini o sântă datorință, a exprima și pe această cale sincera sa mulțămită pentru marimósele fapte și generósele jertfe, aduse de către vrednicile familii: B. Popoviciu cu soția sa Susana și Ioan Baci cu soția sa Șarlota făcuse în semn de iubire, stimă și venerațiune pentru biserica noastră, împedobind-ne turnul bisericeii cu două clopote nou.

Totodată venim a exprima mulțămită tuturor cari au contribuit cu dinariul lor la acoperirea speselor cu procurarea clopotului și facerea grilajului la biserieă.

Tot asemenea mulțămim onor. domn protopresbiter Avram Stanca, care pentru a ne face o sêrbătóre mărétă și însemnată n'a crușat ostenele nici afacerile, ci a venit în mijlocul nostru cu bucurie și cu plăcere, ca în totdeauna, când cere trebuința, servind lui D-șeu și cu rugăciunile înălțate către tronul D-șeesc a sfințit clopotele.

În fine nu putem trece cu vederea sacrificiile epitropilor parochiali care în administrarea averii bisericesci au arătat interes iubire și atragere către biserică totdeauna.

Domnii epitropi Stefan Sielariu și Todor Făgărășan merite neperitóre totru chivernisirea averii bisericesci cu dragoste și cu atragere către biserică noastră, pentru ce venim a le exprima sincera noastră mulțămită, dorindu-le mulți ani, pentru prosperarea, binele și înflorirea bisericeii noastre.

Din ședința comitetului parochial gr.-or. din opidul Hațeg.

Ambrosiu Bersan,
președinte.

Nicolae Sânzian,
secretariu.

*) Pentru cele publicate în rubrica această, redacțiunea nu e responsabilă.

Loterie.

Miercuri, în 10 Iuliu n. 1895.

Sibiu: 80 31 36 52 74

